

МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕННЯМ ІНВЕСТИЦІЙ У ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНІЙ ГАЛУЗІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розглянуто перспективні можливості підприємства щодо залучення інвестицій визначаються рівнем прибутковості та обсягами його господарської діяльності. Для обґрунтування наведених висновків у видавничій сфері регіону в статті проводяться дослідження взаємозв'язку між цими основними факторами, використовуючи елементи економіко-математичного моделювання

Постановка проблеми. Докорінні зміни, пов'язані з реформуванням відносин і форм власності, приватизація та реструктуризація підприємств видавничо-поліграфічної галузі, порушення принципів системності у взаємовідносинах суб'єктів видавничого ринку та побудова нових ринкових відносин, що базуються на розумінні потреб зовнішнього середовища, зумовили поділ видавничо-поліграфічного комплексу на окремі підгалузі: видавничу, поліграфічну та книжкову торгівлю, кожна з яких прагне якнайменше залежати одна від одної, самостійно вирішують нетрадиційні для неї потреби. Відсутність єдності цілей та цілісного управління галузю позбавило підприємства можливостей щодо проведення єдиної політики у формуванні попиту і пропозиції, складанні виробничих програм, побудові оптимальних технологічних циклів, залученні інвестиційних ресурсів і спричинило появу на ринку великої кількості підприємств з різною формою власності, цілями, відповідно спеціалізацією, технологією виробництва, ресурсним та фінансовим забезпеченням. За таких умов роль окремих підприємств у формуванні валової продукції галузі є незначною і тому потребує комплексного підходу до проблеми управління соціально-економічним розвитком усіх підприємств галузі з метою формування інвестиційної привабливості видавничо-поліграфічного комплексу України, стимулювання залучення інвестицій та їх збалансованого розподілу між підприємствами згідно їх статусу у формуванні загальних економічних результатів.

Вирішення цих проблем потребує відповідних змін та використання нових підходів в управлінні підприємствами видавничо-поліграфічної галузі на основі науково обґрунтованої теорії управління інвестиційним процесом та результатів економіко-математичного моделювання, від ефективності застосування яких залежить обсяг залучення інвестицій, перспективи економічного росту видавничих структур та рівень конкурентоспроможності вітчизняного видавничого ринку. Ці об'єктивні причини визначають актуальність статті і потребують додаткових наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальність науково-практичних розробок, спрямованих на підвищення ефективності управління інвестиціями, базується на численних дискусіях щодо таких розробок, водночас відсутні комплексні наукові дослідження проблеми управління залученням інвестицій у підприємства видавничо-поліграфічної галузі України. Питання сутності інвестування в галузях економіки були предметом наукових досліджень вітчизняних учених: І. Бланка, Л. Борща, В. Гейця, С. Гуткевич, Й. Завадського, А. Загороднього, М. Єрмошенка, Г. Кірейцева, Т. Майорової, Ю. Орловської, А. Пересади, С. Реверчука, П. Саблука, Ю. Стадницького та ін. Питанням економічного розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі присвячені роботи багатьох вчених: О. Афоніна, О. Власенко, В. Іванівського, Я. Котлярєвського, А. Лучки, Е. Палиги, В. Примака, М. Сенченка, М. Тимошика, М. Філя, І. Чиж, Л. Швайки, А. Штангрета, О. Ястремського. Незважаючи на наявність економічних розробок, дана проблема не знайшла досить повного висвітлення у вітчизняній та іноземній літературі в контексті підприємств видавничо-поліграфічної галузі, що й зумовило актуальність та необхідність цього дослідження.

Метою статті є наукове обґрунтування проблеми управління залученням інвестицій для досягнення стратегічних цілей підприємства, розробка науково-практичних рекомендацій щодо моделювання сучасної системи управління інвестиційним процесом підприємств видавничо-поліграфічної галузі досліджуваного регіону.

Викладення основного матеріалу дослідження. Одним з головних завдань управління реформуванням економіки підприємств видавничо-поліграфічної галузі є активізація інвестиційної діяльності. Дієвим інструментом досягнення поставленого завдання є дослідження взаємозв'язків і причинних залежностей у сфері інвестування видавничої галузі, моделювання сучасної організаційної структури підприємства при впровадженні нових методів управління та результатів економіко-математичного моделювання.

У процесі дослідження стану інвестування підприємств ВПГ Житомирської області виявлено тенденцію зростання кількості підприємств галузі та обсягу їх інвестиційної діяльності (табл.1). Оскільки перспективні можливості підприємства визначаються рівнем прибутковості залучених інвестицій, визначимо залежність між зазначеними вище показниками застосовуючи метод кореляційно-регресивного аналізу. Використання цього методу дає можливість оцінити ступінь впливу на дохідність інвестицій кожного з чинників.

Завданням такого дослідження є визначення і кількісна характеристика причинних зв'язків між кількістю функціонуючих підприємств ВПГ Житомирської області, обсягом залучення інвестицій та дохідності їх інвестиційної діяльності. Оскільки зі зміною обсягу залучення інвестицій (x_1) та кількості підприємств (x_2), результат (дохідність інвестицій, y) змінюється більш менш рівномірно, то такий зв'язок можна описати лінійною функцією $y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2$.

Таблиця 1. Зведені дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу

Роки, p	Кількість підприємств, x_1	Обсяг залучення інвестицій, x_2	Дохід від реалізації продукції	Дохідність інвестицій, y
2000	22	6	3570	595
2001	32	34	3914	595
2002	39	76	5574	115,1
2003	48	18	6925	73,3
2004	65	182	7874,4	384,7
2005	88	378	7023,6	43,3
2006	90	1631	7480	18,6
2007	94	1276	7596,3	4,6
2008	97	1412	8438,7	6,0
2009	102	695	9421,6	6,0

Для визначення залежності x_1 та x_2 у використаємо дані статистичних щорічників Житомирщини за останні 10 років, p , які застосовуються для отримання оцінок коефіцієнтів регресії та визначення ступеня відповідності моделі дійсним змінам результативної ознаки, y (табл. 1.)

На основі здійснених за допомогою ЕОМ розрахунків побудуємо двофакторну лінійну модель економічного розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі Житомирської області, яка може бути виражена наступним рівнянням:

$$y = 461,92 - 5,1x_1 + 0,013x_2 \quad (1)$$

Отримані дані свідчать, що кожне видавничо-поліграфічне підприємство знижує дохідність інвестицій майже на 5,1 пункта, а кожна тисяча залучених інвестицій збільшує дохідність на 0,013 пунктів.

Розрахований коефіцієнт детермінації, R^2 , підтверджує щільність зв'язку між факторами x_1 (кількість підприємств), x_2 (обсяг залучення інвестицій) та y (дохідність інвестицій), тобто 53 % варіації дохідності інвестицій залежить від варіації кількості функціонуючих підприємств та обсягу залучення інвестицій у підприємства галузі, а 47 % припадає на інші фактори.

Розрахований індекс кореляції, R , свідчить, що 73 % варіації дохідності інвестицій залежить від варіації кількості підприємств галузі та обсягу їх інвестування. Отже, відмічаємо значний зв'язок між досліджуваними факторами.

Істотність зв'язку перевіряємо за допомогою F-критерія Фішера, F_R , розраховане значення якого дорівнює 9,03. Фактичне значення F-критерію порівнюється з критичним, котре береться з відповідних таблиць його критичних значень. У нашому випадку розраховане значення є більше критичного на 4,29 і підтверджує значущість моделі.

Аналіз моделі показав, що зниження рівня дохідності інвестицій відбувається переважно за рахунок збільшення кількості підприємств галузі. Такі тенденції зумовлені зростанням кількості малих видавничо-поліграфічних підприємств в Житомирській області, які виконують окремі етапи видавничо-поліграфічного процесу, що порушує цілісність технології виробництва видавничої продукції, призводить до погіршення якості кінцевої продукції та зниження відповідальності за виконання умов договорів.

Такі результати послужили основою для моделювання сучасної видавничої структури, привабливої для залучення інвестицій, на основі науково обґрунтованої теорії управління інвестиційним процесом та результатів економіко-математичного моделювання. На практиці не існує певних чітко визначених форм організації видавництва: структуру кожен видавець формує самостійно, керуючись обсягами своєї діяльності, особливостями технологічного циклу виготовлення продукції, поставленими цілями, ринковою кон'юнктурою, напрямками читацького попиту та ін. Враховуючи ці фактори, а також чинники зовнішнього середовища, складність, наукоємність та трудомісткість видавничого процесу, що характеризується ускладненими технологічними операціями, диверсифікованість видів діяльності, робить неможливим здійснення ефективного управління з єдиного центру. Це слугує підставою для побудови моделі управління видавництвом на основі дивізійного типу утворення організаційної структури, взаємозв'язки між підрозділами якої формуються на таких принципах ринкового господарювання:

- функціональний принцип управління відділами, розмежування відповідальності між ними та всередині них;
- принцип децентралізації управління відділів підприємства у межах покладених на них функціональних обов'язків;
- принцип внутрішнього економічного механізму, в основу якого покладено економічні регулятори господарської діяльності, а саме планування та контроль оперативно-господарської діяльності підрозділу, економічного стимулювання та відповідальності за результати;
- принцип централізованого управління в інфраструктурному забезпеченні видавничого процесу;
- колективне прийняття рішень та залучення керівників підрозділів-виконавців до роботи у керівних радах.

Моделювання ринково-орієнтованої видавничої структури на основі таких принципів управління сприяє підвищенню інвестиційної привабливості, залученню додаткових оборотних коштів за рахунок ініціативи керівництва підрозділів у сфері розширення асортименту продукції, а також додатково отриманого прибутку та

орієнтації підприємства на вирішення перспективних питань розвитку. Розвинена внутрішня інфраструктура забезпечить ефективний взаємозв'язок усіх підрозділів підприємства через створення відповідних централізованих управлінь, що дозволяє вести єдину політику збалансованого економічного, технічного та кадрового розвитку підприємства.

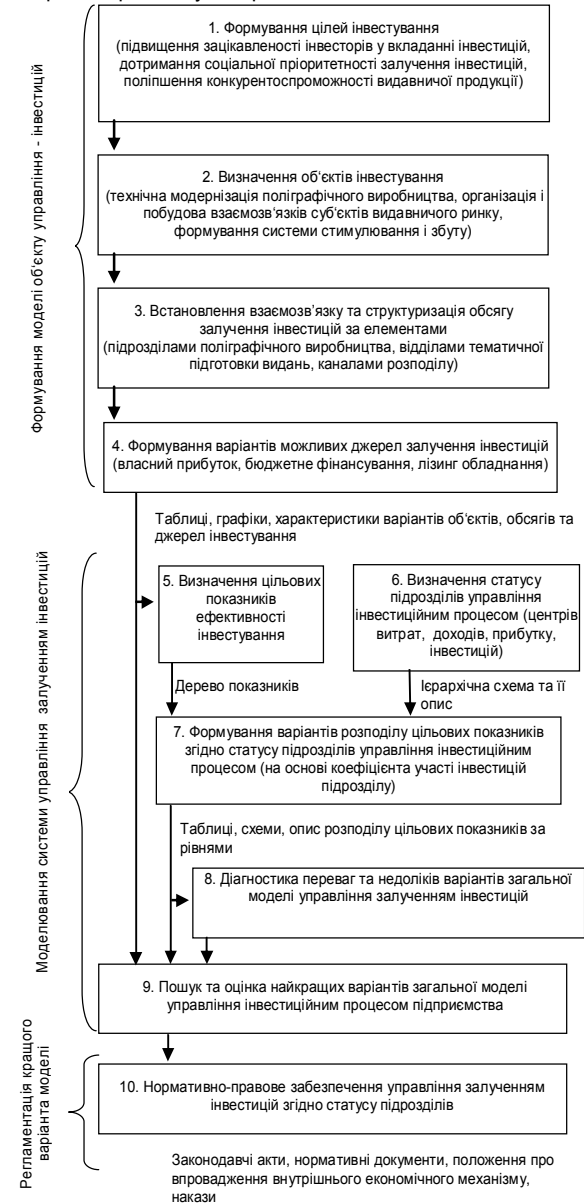

Рис. 1. Порядок аналізу і вдосконалення підсистеми управління залученням інвестицій видавничого підприємства

Забезпечуючи реалізацію стратегічних цілей підприємства, система управління інвестиціями є також централізованою. Це дозволяє здійснювати масштабний перерозподіл ресурсів між підсистемами підприємства та оптимізувати потоки залучення інвестицій між підрозділами, що дає можливість реалізації великих інвестиційних проектів. Представлена на рис.1 узагальнена модель управління залученням інвестицій підприємства може бути використана для аналізу і вдосконалення інших систем управління підприємством.

Отже, аналіз передумов побудови такої моделі управління показав, що сучасній видавничій структурі притаманні функції централізованого і децентралізованого управління, що дає можливість забезпечити більш тісний зв'язок видавництва з авторським середовищем та

споживачами, істотно прискорюючи його реакцію на зміни, що відбуваються в зовнішньому середовищі, та сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

У процесі дослідження стану інвестиційного розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі Житомирської області встановлено тенденцію зростання кількості підприємств галузі та обсягу їх інвестиційної діяльності. Оскільки перспективні можливості підприємства визначаються рівнем прибутковості залучених інвестицій, в роботі виявлено залежність між зазначеними вище показниками, застосовуючи метод кореляційно-регресивного аналізу. Саме використання цього методу дає можливість оцінити ступінь впливу на дохідність інвестицій кожного з чинників. Обчислення параметрів рівняння регресії та окремих статистичних оцінок здійснено за допомогою комп'ютерної техніки.

Отримані дані свідчать, що кожне видавничо-поліграфічне підприємство знижує дохідність інвестицій на 5,1 п.п., а кожна тисяча залучених інвестицій збільшує дохідність на 0,012 п.п. Істотність зв'язку перевірено за допомогою F-критерія Фішера, розраховане значення якого перевищує критичне на 4,29 і підтверджує, що модель значуща.

Проведені нами розрахунки та наведені аналітичні висновки послужили підставою для пошуку нових шляхів підвищення ефективності управління підприємствами видавничої сфери, в результаті чого розроблено ринково-орієнтовану модель організації системи управління залученням інвестицій у видавничо-поліграфічне підприємство Житомирської області, основними взаємопов'язаними елементами якої є інвестиції і підсистема управління їх залученням.

Список використаної літератури:

1. *Бланк И.А.* Управление инвестициями предприятия. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 480 с.
2. *Гуткевич С.О., Свінцицька О.М.* Джерела інвестування у видавничо-поліграфічній галузі // Економіка: проблеми

теорії та практики. Зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2007. – Вип. 231. Том 6. – С. 1045-1052.

3. *Іванівський В.В.* Інформаційний простір регіону: проблеми та перспективи розвитку. – Житомир: "Полісся", 2005. – 168 с.
4. *Свінцицька О.М.* Управління інвестиційним процесом у видавничо-поліграфічній галузі // Актуальні проблеми економіки. – К.: НАУ. – 2006. – Вип. 11. – С. 49-53.
5. *Тимошик М.* Тенденції сучасного українського книговидання // Вісник Книжкової палати. – 2007. – № 7. – 57 с.
6. *Чиж І.* Україна: шлях до інформаційного суспільства. Стратегія – національні інтереси України. – К.: Либідь, 2004. – 286 с.
7. *Швайка Л., Гузела О.* Ринкова трансформація видавничо-поліграфічного комплексу // Друкарство. – 2004. – №4. – С. 19-21.
8. *Швайка Л.А.* Розвиток і регулювання видавничого підприємства. Моногр. – Л.: Укр. акад. друкарства. – 2005. – 423 с.

СВІНЦИЦЬКА Олександра Миколаївна, кандидат економічних наук, завідувач кафедри менеджменту Житомирської філії ПВНЗ "Європейський університет".

Наукові інтереси:

- інвестиційна діяльність в поліграфічній галузі;
- внутрішній економічний механізм підприємств.

СУГОНЯК Інна Іванівна, кандидат технічних наук, доцент кафедри автоматизованих систем управління Житомирського військового інституту ім. С.П.Корольова НАУ.

Наукові інтереси:

- Системний аналіз соціально-економічних систем;
- Моделювання економічних процесів.

Стаття надійшла до редакції 23.10.11 р.